

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

South-Eastern Finland
University of Applied Sciences

**PLEASE NOTE! THIS IS A PARALLEL PUBLISHED VERSION /
SELF-ARCHIVED VERSION OF THE ORIGINAL ARTICLE**

This is an electronic reprint of the original article.

This version may differ from the original in pagination and typographic detail.

Author(s): Jääskeläinen, Anssi

Title: DLM jälleen Oslossa

Version: Publisher's PDF

Please cite the original version:

Jääskeläinen, A. (2022). DLM jälleen Oslossa. Faili 2, 23-26.

HUOM! TÄMÄ ON RINNAKKAISTALLENNE

Rinnakkaistallennettu versio voi erota alkuperäisestä julkaistusta sivunumeroiltaan ja ilmeeltään.

Tekijä(t): Sukunimi, Etunimi

Otsikko: Artikkelin nimi

Versio: Publisher's PDF

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Jääskeläinen, A. (2022). DLM jälleen Oslossa. Faili 2, 23-26.

DLM jälleen Oslolla

Anssi
Jääskeläinen
Tutkimus-
päällikko
Xamk

Peräti kolme travelleria Xamkista lähti retkelle kohti tämän kertaista DLM-Forumien jäsenkoko- kouta, jonka pitopaikaksi oli valikoitunut Oslo siitakin huoli- matta, että Norja ei ole EU:n jä- senvaltio. Nykyisestä puheenjoh- tajamaasta Ranskasta ei ainakaan vielä löydy jäseniämme, joten tapaaminen piti organisoida muualla. Norjan Kansallisarkis- to DLM-Forumien pitkäaikaisena jäsenenä tarjoutui järjestämään tapahtuman. Puitteet Oslon liepeillä sijaitsevassa Kansallisar- kiston rakennuksessa ovat mitä mainioimmat lähialueen maise- mista puhumattakaan.

DLM:n johtokunnan tapaaminen pidettiin ennen varsinaisen DLM- Forumien alkua. Johtokunnassa keskusteltiin tällä kertaa muun muassa kevään 2023 jäsenkokouk- sen pitopaikasta. Jos ruotsalaiset päättävät olla järjestämättä sitä, se pidettäneen melko todennäköisesti Slovenian Kansallisarkiston tiloissa.

Normaaleiden avauspuheiden ja muodollisuuksien jälkeen ensimmäi- sen varsinaisen puheenvuoron piti Katarina de Brisis Norjan (Ministry of Local Government and Regional Development) ministeriöstä. Hän

puhui muun muassa seitsemästä palvelukehityksen ehdotuksesta, jotka Norjassa on luvattu täyttää. Ennen kuin kuulijoille selvisi, että yhtäkään ei ole vielä toteutettu, hän kertoi ongelmista, jotka liene- vät tuttuja myös julkisen ja miksei yksityisenkin sektorin toimijoille Suomessa: Osaavaa työvoimaa etenkin ICT-alalle ei vain ole saatavilla ja julkisen sektorin toi- mijat eivät mitenkään voi kilpailla palkoissa yksityisen sektorin kanssa. Muitakin globaaleja ongelmia esityk- seen mahtui: esimerkiksi GDPR vs. "tallenna vain kerran", käyttäjän suostumus tallentamiseen vs. laki- sääteinen velvollisuus sekä semant- tinen yhteentoimivuus vs. tietotur- va. Yhteenkään näistä ongelmista Katarinalla ei ollut esittää ratkaisua.

Ne luvutat seitsemän asiaa olivat muuten erilaisia huomaamattomia digipalveluita koskien lapsen saa- mista, lapsen vakavaa sairastumista, työttömyyttä ja työnsaantia, uutta Norjan kansalaista, liiketoiminnan aloittamista, kuolemaa ja perin- töä sekä vapaaehtoisorganisaation perustamista. Myös seuraavassa puheenvuorossa norjalaiset (Kirs- ten Eidsaa Hall, Norwegian Go- vernment Agency for Financial Management ja Karete Hvidsten, Norwegian Digitalisation Agency) painottivat samaa tavoitetta. Heidän mukaansa palveluiden toimintaa on pyritty viemään huomaamattomaan suuntaan siten, että palvelutarve en- nakoidaan ja mahdollisimman paljon perusprosessia automatisoidaan. Ainakin allekirjoittaneen korviin tämä kuulosti kovasti samalta kuin Virossa jo toteutettava tarvittavi-

en palveluiden ennakoiva toteutus elämäntilanteen mukaan. Selvästikin ennakoivat palvelut ja niiden toteut- taminen mahdollisimman huoma- mattomiksi on lyömässä itseään paremmin lävitse. Onkohan tällaisia pohdittu jo Valtorin tai Kelan näkö- kulumasta Suomessa?

Yksi konkreettinen vinkki etenkin ICT-järjestelmiä tai ohjelmistoja kilpailuttaville ja toteuttaville ta- hoille on ymmärrettävän kielen käyttäminen käyttöliittymissä. Eli toisin sanoen, riippumatta kuinka kompleksisesta järjestelmästä on kysymys käyttäjän pitäisi pystyä hallitsemaan sitä jopa ilman alan substanssiosaamista. Parantamisen varaa omaavana esimerkkinä voisi mainita vaikkapa Dynasty 10 -järjes- telmän kohdat "vireilletulo", "liitän- näisvaatimukset" ja "tehtäväluok- ka". Kaikki ovat kyllä suomenkielisiä sanoja, mutta tietäisikö ensi kertaa järjestelmää käyttävä mitä näillä oikeasti tarkoitetaan?

Kristenin ja Kareten mukaan julkis- hallinnon toiminta on ollut edelleen siiloutunutta, mutta viimeisten vuo- sien aikana toiminnassa on tapahtu- nut perustavaa laatua oleva muutos, joka vaatii myös työnkulkujen ja prosessien muutoksia valtiotasolla. Muutoksen piirissä on kymmeniä- tuhansia virkamiehiä ja johtopor- rasta, joten digitaaliseen siirtymään on heidän mukaansa panostettava kunnolla. Muutoksessa pitäisi tehdä kunnolla selväksi mihin muutok- sella pyritään ja se, kuinka muutos ja sen toteuttaminen voivat auttaa kehittämään koko organisaatiota ja sen tarjoamia palveluita. Norjalaiset

olivat onnistuneet välttämään myös perinteisen virheen ottaa mukaan vain johtoporrasta suunnitelmien tekemiseen. Johtoportaan lisäksi mukana oli myös keskijohtoa ja asiantuntijaroolissa työskenteleviä henkilöitä, joten digitaalinen siirtymä saattaa olla jopa toteutettavissa.

Arkistojen toiminta näkövaksi

Parin alustuspuheenvuoron jälkeen oli vuorossa kolmen hengen moderoitu paneelikeskustelu siitä miten kansallinen digitaalinen muutosstrategia vaikuttaa Kansallisarkistojen toimintaan. Mukana paneelissa olivat Øyvind Akerhaugen Norjan Kansallisarkistosta, John Sheridan UK:n Kansallisarkistosta sekä Markus Merenmies Suomen Kansallisarkistosta. Sen enempää erottelematta kuka osallistujista oli mitään mieltä, keskusteluista nousi esiin muutamia selkeitä kehityskohteita. Esimerkiksi maiden digitaalinen kypsyys kyseenalaistettiin, vaikka paperilla toiminta saattaakin näyttää valmiilta. Siirtymä vie paljon aikaa, esimerkkinä mainittiin muun muassa reilu vuosikymmen sitten suunnitellut käytänteet, joita vasta nyt ollaan ottamassa käyttöön organisaatioissa. Keskustelijat olivat myös sitä mieltä, että arkistojen on aika hyväksyä se tosiasia, että nykyaikana asiakirja voi olla mitä ja missä muodossa tahansa. Sen ei siis tarvitse olla kiinteä asiakirja, joka siirtyy arkistoon oltuaan vuosikymmeniä asiakirjahallintajärjestelmässä. Asiakirja voi koostua myös eri tietojärjestelmissä olevasta tiedosta. Lopuksi keskustelut siirtyivät siihen mitä yleisesti ottaen pitäisi tehdä. Ensimmäisenä mahdollisuutena on ottaa IT- ja digitalisaatio ”ihmiset” kuuntelemaan arkistoinnin tarpeita, eli toiselta nimeltään Archving by

Design. Todettiin myös, että arkistojen pitäisi viestiä toiminnastaan enemmän ja näyttää toimintaansa yhteiskunnalle hyödyllisenä. Tästä vinkistä voisi moni Suomessakin toimiva arkisto ottaa mallia. Viimeinen keskustelu asia sivusi ongelmaa, joka ainakin IT-alaa tunteville henkilöille on entuudestaan tuttu. Tämän päivän teknologia on vanhaa jo huomenna, joten toimijoilta kaivataan vahvaa sitoutuneisuutta ja jatkuvaa kehitystä.

Kahvitaunon jälkeen oli vuorossa Xamkkilaisten puheenvuorot täydennettynä Tanskan Kansallisarkiston Jan Dalsten Sørensenillä. Kati Saltiola kertoi kuulijoille Memoriaali hankkeesta ja allekirjoittanut täydensi teknisemmällä osuudella ja live demolla, joka vastoin kaikkia odotuksia sujui ilman ongelmia. Tulinpa myös kysymysten aikana luvanneeksi, että hankkeen loppuun eli 30.6.2022 mennessä Memoriaalista on olemassa myös englanninkielinen versio. Ennen DALAI-hankkeen Tuomo Räisäsen puheenvuoroa dokumenttien automaattisesta metatiedottamisesta Annif-työkalun avulla Sørensen kertoi Fast Display kehitystyöstä, jonka tarkoituksena on muodostaa digitaalisesta arkistoinnista automaattisesti helposti ymmärrettäviä katalogeja, joiden avulla arkistojen sisällöstä saa nopeasti kattavan yleiskuvan. Kyseessä on siis käytännössä arkistoindeksiin kohdistuva haku, jonka tulokset esitetään käyttäjälle ymmärrettävässä muodossa.

Päivän toiseksi viimeisen puheenvuoron suurin anti oli sekä paikan päällä että etäyhteyksien päässä olevien kuulijoiden osallistaminen mentimeterillä toteuttujen reaaliaikaisen esitykseen liittyvien kyselyiden avulla. Aiheena oli standar-

dointi ja sen tärkeys, joka herätti esityksen jälkeen paljon keskustelua yleisössä. Keskusteluissa todettiin muun muassa, ettei standardointia pitäisi tehdä kansallisella tasolla vaan pyrkiä vähintäänkin Euroopan laajuiseen yhteentoimivuuteen ja standardointiin. Toisena pointtina mainittiin, että standardin ei pitäisi pyrkiä täydellisyyteen, koska muuten siitä tulee liian rajoittava.

Päivän viimeinen puheenvuoro oli sisällöltään lähimpänä omia kiinnostuksen kohteitani. Puheenvuoron piti omien sanojensa mukaan full stack kehittäjä Thomas Sørdring, Oslo Metropolitan Universitystä. Hänen puheessaan oli paljon ajattelun aiheita myös monelle *Failin* lukijalle. Hän esimerkiksi kertoi, että usein järjestelmiä ostetaan vain käyttöliittymän perusteella, mutta Thomas oli sitä mieltä, että tiedon siirtelyyn, hakuun, yms. liittyvien API:n toiminta pitäisi olla yksi avaintekijöistä valintoja tehdessä. Thomas myös totesi arkistojen olevan arvottomia, jos niissä ei ole tietoa. Arkiston arvo hänen mukaansa siis määräytyy sen sisältämien tiedon arvon perusteella. Hän myös totesi, että arkistoihin tallennetuilla asiakirjoilla tai tiedoilla ei ole arvoa ennen kuin kyseistä tietosisältöä oikeasti tarvitaan. Itseäni suuresi ilahduttavana seikkana Thomas totesi, että kehityksessä ei päästä eteenpäin niin pitkään kuin taaksepäin yhteensopivuudesta pitää huolehtia. Tämänkin ongelman ratkaisisi API:t, joiden kautta tietoa voitaisiin siirtää järjestelmistä toiseen. Lopuksi hän vinkasi omasta mielestään tärkeimmän yksittäisen lähdeeseen asiakirjahallintoon liittyen, joka on Chris Hurleyn *What, If Anything, Is Records Management?*

Kati Saltiola Xamkista esittelemässä Memoriaali-hanketta. Kuva: Anssi Jääskeläinen.

Pienen googlauksen tuloksena ko. julkaisu löytyy myös pdf versiona¹.

Ennen gaalailallista oli vielä vuorossa DLM-Forumien jäsenkokous. DLM-Forumien hyvän taloustilanteen esittelyn jälkeen vuorossa oli johtokunnan uusien jäsenten äänestäminen. Ehdokkaina olivat jatkokaudelle pyrkivä Markus Merenmies, Milan Vojáček Tšekin Kansallisarkistosta, Peter Anderton Preservicalta sekä Vincent Casper Hoolt Hollannin Kansallisarkistosta. Äänestyksen jälkeen valituiksi tulivat Markus ja Milan, onnittelut heille molemmille.

Keskiviikkoamun ensimmäinen sessio oli pyhitetty Archiving by Design -ajattelulle ja sen käytännön ratkaisuille. Hollantilaiset Posthumus ja Ouwerkerk puhuivat DUTO-skannauksesta arvokkaana työkaluna, jolla jo sovelluksen tai järjestelmän suunnitteluvaiheessa saadaan kerättyä arkistointiin liittyvät vaatimusmäärät kolmen

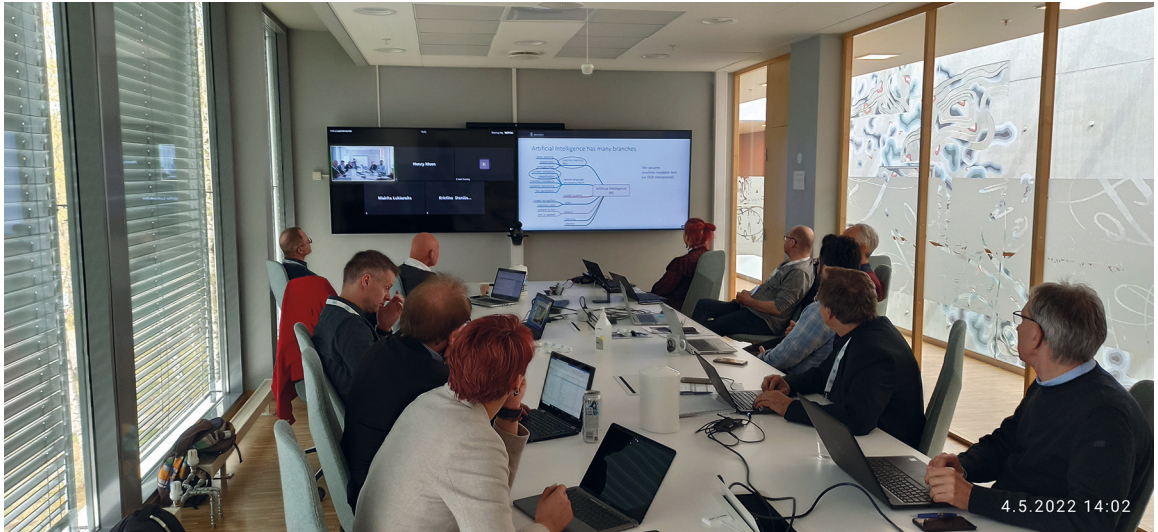
erillisen workshopin avulla. Ensimmäisessä workshopissa kerätään käyttäjävaatimukset, toiseen workshopiin otetaan kehittäjät mukaan ja kolmannessa ovat mukana molemmat ryhmät. He myös totesivat, että täydellisuuden tavoittelu ja paperimaailman ajattelu ovat edelleen ongelmia, joista pitää päästä eroon mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Samankaltaisesta lähestymistavasta puhui myös Gabinete UMBUS:n Carlota Bustelo. Hänen mukaansa Espanjassa lainsäätäjien on edelleen mahdotonta ymmärtää, että asiakirjat voivat nykyaikana olla myös dataa. Toisena ongelmakohtana Carlota mainitsi arkistoinnin tärkeiden ymmärtämisen. Espanjassa joutuu kuulemamme mukaan edelleen selittelemään ja perustelemaan, miksi arkistointia pitäisi miettiä jo suunnitteluvaiheessa, vaikka se tapahtuu kuitenkin vasta asiakirjan elinkaaren lopussa. Session kolmas puheenvuoro oli Norjan työ- ja hyvinvointihallinnon Håkon Jendalin. Hän kertoi kyseisen toimijan hoitavan käytännössä kaikki etuudet Norjassa ja vievän noin kolmanneksen Norjan valtion vuosittaisesta

budjetista. Puheessaan hän sivusi suurta vastuuta ja sen mukanaan tuomia velvoitteita muun muassa dokumentaatiosta, tietoturvasta, läpinäkyvyydestä, käyttöoikeuksien hallinnasta, jne. asioista, jotka vaikuttavat toiminnan luotettavuuteen. Toisin kuin Espanjassa, Norjassa ainakin Håkonin mukaan ymmärretään, että muutettaessa rakenteinen data kiinteäksi word tai PDF-tiedostoksi siitä häviää tietoa.

Virkistävän aamukahvin jälkeen keskiviikon toinen sessio koostui arkistoinnin teknisistä ratkaisuista. Peter Anderton Preservicalta kertoi kyseisen järjestelmän uusista toiminnoista ja esitteli, mitkä kaikki tahot heidän tuotteitaan hyödyntävät. Kyseessä on täysin pilvipohjainen arkistojärjestelmä, joka toimii ainakin AWS:n ja Azuren pilvissä ja lupaa yli 600 migraatiopolkua yli 1600 tiedostoformaatile. Uusimpana toiminnallisuutena Preservicaan oli toteutettu Office365-integraatio, joka mahdollisti Preservicaan tallentamisen ja tietojen hakemisen suoraan 365-tuotteiden kautta. Preservicassa on muun muassa Stanley

¹ <http://descriptionguy.com/images/WEBSITE/what-if-anything-is-records-management.pdf>

4.5.2022 14:02

Anssi Jääskeläisen moderoima AI Workshop. Meneillään Norjalaisten Erik Aabergin ja Javad Rezaien esitys. Kuva: Anssi Jääskeläinen

Kubrickin arkistot, holokaustista selvinneiden arkistot ja paljon muitakin. Preservican aloituspaketti on pysyvästi ilmainen, mutta siinä käyttäjämäärä on rajoitettu yhteen ja arkistotila on vain 5Gt. 200 dollarilla kuukaudessa saa jo 3 käyttäjää ja 250Gt tallennustilaa. Professional ja Enterprise -versioilla on luonnollisesti omat hinnoittelunsa.

Viisi vuotta sitten kaikki arkistoalalla kohkasivat lohkoketjutekniikasta ja sen mahdollisuuksista asiakirjojen autenttisuuden takaamisessa. Jo edelliseltä päivältä tuttu Thomas Sødring kuitenkin toppuutteli kuulijoita ja totesi, että lohkoketjuratkaisuja tarvitaan arkistoissa hyvin harvoin. Usein luotettava aikaleima on riittävä ratkaisu asiakirjojen autenttisuuden takaamiseen. Hän kuitenkin sanoi, että lohkoketjuratkaisua voitaisiin hyödyntää jonkin tietyn aineistokokonaisuuden tai joissakin tapauksissa koko sähköisen arkiston turvaamiseen. Järjestelmämiigraation yhteydessä lohkoketjun avulla voitaisiin tarkistaa, onko kaikki siirretty tieto säilynyt koskemattomana.

Hän muun muassa kertoi tilanteesta, jossa migraatiossa oli "kadonnut" aineistoa, mutta lohkoketjun avulla voitiin osoittaa, että kyseistä aineistoa ei ollut koskaan edes tallennettu arkistoon.

Ennen lounastaukoa Merenmies kehotti kuulijoita vielä keskittymään kehitysprojekteissa siihen, mitä oikeasti tarvitaan, ja totesi kaiken muun seuraavan kyllä perässä. Kehityksen pitkäjänteisyydestä puhuttaessa Markus totesi "uuden" arkistotietokantajärjestelmän kehitystyön alkaneen 2012 ja tuotantokäyttöönoton alkaneen vaiheittain 2021. Puheessa nousi esiin myös siirtymä analogisesta maailmasta digitaaliseen ja ajatusmaailman laahaaminen perässä. Arkistoissa odotetaan edelleen, että joku tulisi etsimään sieltä tietoa.

Lounaan jälkeen oli vuorossa kolme rinnakkaista sessiota, Geoforum, AI Workshop sekä Roundtable. Näistä olin lupautunut vetämään AI Workshopin, jossa pidin myös oman esitykseni OpenCV-pohjaisesta skannattujen asiakirjojen segmentoinnista.

Muut esitykset AI Workshopissa olivat kollegani Tuomo Räisäsen syvemmälle menevä Annif-esittely sekä Norjalaisten Erik Aabergin ja Javad Rezaien yleisesittely Norjalaisten AI-kehityksestä. He olivat hyödyntäneet kehityksessään muun muassa aktiivisessa kehityksessä olevaa OpenMMLabin koodipohjaa² ja heidän vapaasti saatavilla oleviaan datasettejään. Ainakin Digitalian toiminnassa näiden mukanaan tuomiin mahdollisuuksiin tutustutaan tarkemmin Memory Lab -kehityksen myötä.

Seuraava DLM-Forum pidetään Prahassa 8–9 syyskuuta.

<https://www.dlmforum.eu/index.php/all-events/138-dlm-mm-prague-sep-2022>

² <https://openmmlab.com/>